

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. II. Res & verba in Sacramentis intelliguntur determinata ex institutione Christi, quàmvis non æqualiter in omnibus. Verba item non concionatoria dumtaxat, sed consecratoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

quæ à Christo sunt institutum Sacramentum, quod propriè & essentialiter definitur: signum sensibile practicum gratiæ; adeoque objectum intentionis est Sacramentum secundum totam suam essentialitatem. Alia est ratio orationis & contractus, quarum definitionem essentialem necessariò ingreditur actus aliquis voluntatis. Pro quo

Definitio essentialis
Orationis & contractus
necessariò
ingreditur
actus aliquis
voluntatis.

Nota ad orationem & contractum duplicem posse concurrere actum voluntatis, unum, qui imperet; alterum, qui imperio pareat. Primus non est de essentia orationis, sed applicat solum voluntatem, ut vel ore final & corde, aut solo corde medio alio actu à Deo decentia postulet. Similiter actus imperans contractum neutiquam est de ejus essentia, sed alius, quo ex imperio prioris volo me actu obligare, & signo externo illam obligationem alteri significare. Porro intentio conficiendi Sacramentum majorem habet rationem imperij, quam executionis; per illam enim imperat voluntas potentij exterioribus, ut exhibeant illas res & verba, quibus Deus annectere voluit significationem & efficaciam gratiæ.

Actus imperans voluntatis non est de essentia Orationis vel contractus.

Quarta probationis negat consequentiam: nam Florentinum dicit: *Causa efficiens Matrimonij regulariter est mutus consensus* &c. & tamen quis dubitat quin sit de essentia Matrimonij? Intentio efficit, id est, facit, ut signa externa sint Sacramentum. Dicitur causa efficiens Sacramenti, quia causat, quasi imperando signa externa, in quibus maximè relucet proprietates Sacramenti.

24. Cir.

Meliùs dixisset, tota essentia: nam (ut statim dixi) Sacramentum essentialiter definitur ab omnibus: signum sensibile practicum gratiæ; quam praxim non habet illud signum ex intentione Ministri, sed institutione divina. Et sanè actus imperans non est de essentia actus imperati. Neque intentio facit ut signa externa sint Sacramentum, aliter, quam persona Ministri, cujus est signa illa exhibere cum tali intentione; ita quòd Sacramentum non sint, si vel ab alia persona, vel cum alia intentione exhibeantur. Sicut ergo, eo non obstante, persona non est causa materialis vel formalis intrinseca, sed efficiens extrinseca, sic nihil cogit asserere intentionem esse causam intrinsecam.

Objectio ex Florentino solvitur.

Ad Florentinum dico, Pontificem ibi non assignare causam efficientem Sacramenti Matrimonij, sed simpliciter Matrimonij, quod propriè significat vinculum resultans ex contractu Matrimonij;

sive Matrimonium in facto esse, non in fieri. Et verò quomodò mutus consensus signo externo expressus esset causa efficiens Sacramenti, cum sit ipsum totum Sacramentum & ipsissimum signum sensibile, quod Christus elevavit ad dignitatem Sacramenti? Igitur propriè causa efficiens Sacramenti Matrimonij sunt ipsi contrahentes, qui cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, ponunt signum externum, id est, verba de presenti cum consensu interno correspondente, cui ex promissione divina annectitur gratia sanctificans.

Restant absurda (inquit prædictus Auctor) quæ videntur sequi ex sententia Lugonis; sed illa ex parte deglutit Em. (timeo, ut calor naturalis (ratio inquam) sufficiat ad digerendum. Quæ verò utilitas ex cibo non digesto?) & à nobis negantur; quia sunt tantum præsuppositivè necessaria, non partes; sicut creator est necessarius, ut sit creatura, & tamen non est pars illius. Aliud est de intentione conficiendi Sacramentum, ut ex præmissis constat.

Imò verò ex præmissis constat, sed idem, non aliud; videlicet, intentionem Ministri neutiquam intrare ad componendum intrinsecè Sacramentum; at conditionem esse necessariò concomitantem personam Ministri in actuali Sacramenti ministerio, & ideo potiùs intrinsecam Ministro quàm tali, quàm ipsi Sacramento.

Ceterum si cupiam magis placeat nova opinio Lugonis, per me licet; propter ipsius sentire nihil mutabitur in re; pro cujus ulteriori explicatione, dico:

CONCLUSIO II.

Res & verba in Sacramentis intelliguntur determinata ex institutione Christi, quàmvis non æqualiter in omnibus. Verba item non concionatoria dumtaxat, sed consecratoria.

Prima pars constat ex dictis sect. 2. conclus. 2. ubi ostendimus Christum immediatè instituisse omnia Sacramenta, quæ non sunt aliud, quàm res & verba; ergo & illa oportuit Christum determi-

25. Christus immediatè constituit omnia Sacramenta adeoque determinavit dare verba & res.

Joan. 9.

Matth. ult.

Luc. 22.

Joan. 20.

Non deter-
minat in
omnibus
Sacramen-
tis equali-
ter.

nare. Determinavit autem materiam Baptismi Joannis 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* Formam Matth. ultimo, v. 19. *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* Ad Eucharistiam voluit adhiberi panem & vinum, & illa verba: *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus &c.* dum præcepit Apostolis eodem ritu conficere, quo ipsemet confecerat: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. v. 19. Materiam & formam Pœnitentiæ tradidit Joannis 20. v. 23. *Quorum remissionis peccata, remittuntur eis &c.* Quod idem credendum est de alijs Sacramentis ex perpetua Ecclesiæ traditione.

Quod verò non in omnibus æqualiter (ut haec secunda conclusionis pars) probatur; quia in Baptismo & Extrema Unctione est determinata materia secundum speciem infimam; videlicet aqua naturalis, & oleum olivarum. In Eucharistia secundum speciem subalternam, panis scilicet triticeus & vinum, supposito quòd sint plures species tritici & vini. Similiter materia Pœnitentiæ ponitur contritio & attritio; peccatum mortale & veniale. In Matrimonio contractus legitimus matrimonialis, idem secundum esse physicum manens, mutatis solum legibus Ecclesiæ, & ipse mutatur. Pari ratione materia Confirmationis multiplex est specie propter consecrationem, quam communior sententia affirmat essentialiam, ut videbimus agentes de illo Sacramento.

Difficultas
motus circa
Sacramen-
tum Ordinis
ob diver-
sitate
Latinorum
& Græcorum,
solvitur.

Circa Sacramento Ordinis movetur difficultas ob diversitatem Latinorum & Græcorum; siquidem hi adhibent solum manuum impositionem, illi insuper traditionem instrumentorum. Sufficiat Christum pro materia determinasse signum visibile & reale representans gradum conferendum, pro forma ejusdem rei signum vocale; determinationem verò in individuo reliquisse Ecclesiæ. Cætera, quæ ab aliquibus fusiùs pertractantur, commodiùs explicabimus in propria disputatione de hoc Sacramento. Pergo ad tertiam partem conclusionis, pro qua

26.
Verba essentialia Sacramentorum sunt consecratoria.

Noto illa verba esse consecratoria, quæ habent peculiarem efficaciam ad consecrandam materiam & causandum effectum Sacramentalem. Hujusmodi esse verba essentialia Sacramentorum, quibus utitur Ecclesia Catholica, clamant Scriptura, Traditio, Patres & Concilia: soli proinde negant, qui his (omnia suo proprio ingenio metientes) fidem non adhibent, id est, hæretici docentes nullam in papatu

Calvini.

legitimam esse signorum observationem: nam verbum quidem per se habere iactant, sed quòd sit incantationis vice, quia illud lingua incognita demurmurant, & ita, quasi de mortuo elemento potius, quàm hominibus destinatum foret: nulla mysterij explicatio ad populum, quæ sola facit ut mortuum elementum, incipiat esse Sacramentum. Ita Calvinus in commentario cap. 5. ad Ephes. explicans illud v. 26. *Mundans eam lavacro aqua in verbo vite.*

Et clariùs Beza in libro, quem inscripsit: *Summa doctrinæ de re Sacramentaria*, ibi *Qua est causa formalis Sacramentorum? ordinatio Dei in ipsius verbo comprehensa, & ab ipsius ministro explicata secundum eius mandatum: non autem pronuntiatio ipsa illorum verborum, neque ulla vis in vocabulo latens.* Ergo verbum Sacramentale secundum illos A catholicos non est aliud, quàm concio, sive (ut ait Calvinus lib. 4. instit. cap. 14. §. 4.) *Quod prædicatum intelligere nos faciat, quid visibile signum sibi velit.* Vide Bellar. lib. 1. de Sacramentis in genere. cap. 19. & 20.

Et quidem si hæretici velint (prout velle videntur jam citati) verba concionatoria necessaria esse ad valorem, jam ferè necessarium conveniunt; nam vel concio ista habet infallibilem effectum, vel non: si primum, jam verissimè est consecratio, cum reverà consecret v. g. panem seu species panis, & ex materia profana reddat illam sacratam. Si non, ad quid ergo essentialiter requiruntur? Respondent, ad instructionem audientium.

Contra: Quid si nullus adsit, nisi infans, qui v. g. baptizatur, & incapax est instructionis? num propterea talis Baptismus erit invalidus? Quomodò ergo negat Calvinus lib. 4. instit. cap. 15. §. 16. rebaptizandos esse eos, qui apud papistas fuerunt baptizati? *nam eorum (inquit) Baptismus est validus.*

Quòd si contendant verba Sacramentalia debere dirigi ad alios, saltem in actu primo. Respondeo etiam verba consecratoria sive ritualia, quæ nos vocamus, ad homines dirigi, si non actu, saltem potentia; quippe proferri debent humano modo, per se loquendo, ita ut audiri & intelligi possint; & ideo debent esse idiomatis publici & humani, quia sunt verba in ordine ad homines, ut patet ex forma Baptismi, Pœnitentiæ, Matrimonij, Ordinis &c. Loquimur ergo per illa verba alijs, qui adsunt vel adesse possunt, ut sanctificetur materia; atque adeò et si proferrentur, etiam animo concionandi & in-

Beza.

Bellar.

Dilemmate
premutur
hæretici.

Et ipsorum
Responsio
eluditur.

& instruendi plebem, non vitiaretur valor Sacramenti; dummodò tamen adsit simul intentio efficax faciendi, quod facit Ecclesia.

Alij ergo sectarij requirunt verba concionatoria solum, ut ritè & debitè Sacramentum ministraretur. Contrarium conyincitur ex Traditione Ecclesiæ, quam exprimit Concilium Florentinum assignans singulis Sacramentis formam essentialem verborum, ut videbimus agentes de ipsis in particulari.

Accedit, quòd in Scriptura nullum extet præceptum concionandi in Sacramentorum administratione; nec verba illa appellantur concionatoria, sed consecratoria, 1. Cor. 10. v. 16. *Calix benedictionis cui benedicimus* (hoc est, quem consecramus) *nonne communicatio sanguinis Christi est?* Augustinus lib. 20. contra Faustum cap. 13. *Noster panis & calix certà consecratione mysticus sit nobis.* Simili modo loquuntur alij Sancti Patres, quos vide apud Bellar. supra.

Profecò verba Christi: *Ego te baptizo* &c. etiam ab hæreticis adhiberi solita in Baptismo, formam habent benedictionis seu invocationis, non autem concionis seu instructionis; non enim dixit: *Docete omnes gentes nomen Patris & Filij & Spiritus Sancti*, sed, *baptizantes eos in nomine Patris &c.* quod sonat invocationem numinis super asperisionem aquæ: quemadmodùm *ly in nomine*, passim in Scriptura sonat invocationem, aut etiam auctoritatem & virtutem, minime instructionem; ut Marc ultimo v. 17. *In nomine meo demonia eijcient.* Matth 7. vers. 22. *Nome in nomine tuo demonia eiecimus?* Actuum 3. versu 6. *In nomine Iesu Christi surge & ambula.*

Objicitur primò ex Scriptura Matth. ultimo v. 19. *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti.* Respondeo adultos præviè esse instruendos in fide Catholica exemplo Philippi Act. 8. v. 35. & sequentibus, qui aperiens os suum evangelizavit Eunucho Jesum. Et dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam: & ait Eunuclus: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* dixit autem Philippus: *si credis ex toto corde, licet.* Et respondens, ait: *Credo, Filium Dei esse Iesum Christum.* Et insit stare currum: & descenderunt uterque in aquam Philippus & Eunuclus, & baptizavit eum; utique in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Non ergo docuit per formam Baptismi,

sed per prævias catechizationes instruxit in præcipuis fidei mysterijs, ut debitè Baptismum susciperet: quod etiam hodie servat Ecclesia Romana. Ordo (inquit D. Hieron. in locum Matth. citatum) *præcipuus: insit Apostolis, ut primum docerent omnes gentes, deinde fidei intingerent Sacramento, & post fidem ac Baptisma, quæ essent observanda præciperent.*

Alioquin quòd non requiratur tunc instructio, quando confertur Baptismus, liquet ex verbis sequentibus: *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis.* Quis autem dicat ad licitum & validum Baptismum requiri, ut statim à Baptismo instituatur concio de omnibus præceptis & eorum explicatione? Doctrina ergo, quæ ibi ante & post exigitur, intelligitur pro tempore opportuno.

Objicitur secundò ex Patribus, præcipuè D. August. tract. 80. in Joannem, ibi: *Vnde ista tanta virtus aquæ (baptismalis) ut corpus tangat & cor abluat, nisi faciente verbo? non quia dicitur, sed quia creditur: nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens; hoc est verbum fidei, quod prædicamus, ait Apostolus: quia si confessus fueris in ore tuo, quia Dominus est Iesus, & credideris in corde tuo, quia Deus illum suscitavit à mortuis, salvus eris &c.* Ergo secundùm D. Aug. verbum Baptismi abluat cor, quia creditur; adeoque in quantum instruit & inducit suscipientem ad credendum.

Hic locus præpter suam obscuritatem varias habet interpretationes apud Doctores: sed certum est non posse intelligi, quòd D. Aug. requirat fidem specialem hæreticorum, ad quam excitandam exigunt verba concionatoria; ut ablutio sanctificet, quippe expressè loquitur de fide, quæ creditur; *quia Dominus est Iesus &c.* non autem quæ quis credit remissa sibi esse peccata, & iustitiam Christi sibi imputari.

Deinde docet infantes mundari sine fide propria, ibi: *Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem, offerentem, benedicentem, tingentem, etiam tantillum mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad iustitiam, & ore consistere ad salutem.* Manifestè quoque tribuit aquæ vim abluendi cor, quamvis non soli, sed si verbum fidei accedat.

Est autem incertum & controversum apud Catholicos, quid Aug. ibi intelligat per *verbum fidei*: multi enim volunt intelligi verbum rituale seu consecratorium, hoc est, formam Baptismi, quæ ut valida sit, debet continere expressam invocationem

S. Hieron.

Confirmatur.

29. Objectionis secundæ ex D. Augusti no solutio.

Non potest intelligi Augustinus de fide specialiter hæreticorum.

Incertum apud Catholicos quid Augustinus intendat per verbum fidei.

27. Non regulantur verba concionatoria, ut ritè & debitè Sacramentum administraretur.

1. Cor. 10.

S. August.

Marc. ultim.

Matth. 7.

Act. 3.

28.

Solutio objectionis ex Scriptura: Docete omnes gentes &c.

Act. 8.

tionem Sanctissimæ Trinitatis, quæ cum sit præcipuum mysterium fidei, ideo forma illa vocatur *verbum fidei*. Volunt etiam August. nomine *fidei*, intellexisse intentionem & fidem ministri; quia nisi credat minister se posse Sacramentum conferre, atque adeo nisi intendat conferre; sola verba sacramentalia materialiter prolata, sicut possent proferri ab homine phrenetico, nullam habebunt efficaciam.

Alij (præsertim hæretici) per verbum fidei contendunt intelligi debere verbum doctrinale seu prædicationis tantum, non autem ceremoniale; & ita *verbum fidei*, id est, quod fide creditur; adeoque non *verbum fidei*, id est, verbum quod continet præcipuum objectum fidei, scilicet mysterium Trinitatis, sumendo fidem metonymicè pro objecto fidei. Porro quòd hoc postremo modo sumi non possit, probant; quia Aug. ibi quædam subjicit, quæ non possunt intelligi nisi de actu fidei. Deinde non videtur conforme menti Aug. quòd illud, *non quia dicitur, sed quia creditur*, habeat hunc sensum: non quia nudè profertur, sed cum intentione conferendi Sacramentum; siquidem Aug. explicans quomodò infantes etiam mundentur propter verbum fidei in Baptismo, licet non credant, docet id fieri ob fidem Ecclesiæ. Vide supra sect. præced. conclus. 5. & tamen certum est fidem Ecclesiæ non posse sumi pro intentione Ecclesiæ; illa enim est impertinens ad Baptismum parvuli: ergo etiam illud *creditur*, debet intelligi de actu credendi, non de intentione ministri.

30.
Per verbum
fidei non po-
test intelligi
verbum tan-
tum prædi-
cationis.

Hæc tamen interpretatio videtur minùs probabilis quàm prior; etenim clarum est ex textu, per *verbum fidei* non posse intelligi verbum tantummodò prædicationis. Nam imprimis docet August. verbum illud accedere ad elementum, & fieri Sacramentum. *Detrahe (inquit) verbum; & quid est aqua, nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; prædicationis autem non accedit, sed præcedit. Sic non rectè dicitur: *Accedit confessio peccatorum ad absolutionem, & fit Sacramentum*. Secundò, dicit illud verbum esse consecrationem, ibi: *Hoc est verbum fidei quod prædicamus, quo sine dubio ut mundare possit, consecratur & Baptismus*.

Ut ex ipso
Augustino
colligatur.

Denique asserit verbum istud mundare infantes (ut statim vidimus) quæ omnia non conveniunt verbo doctrinali (quod non dirigitur ad elementum, sed ad populum; & cujus infantes incapaces sunt) quemadmodum nec illud, quod habet lib. 3. contra Donatistas cap. 15. *Quamobrem si*

Euangelicis verbis in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti, Marcion Baptismum consecravit, integrum erat Sacramentum. Et lib. 6. contra Donatistas cap. 25. *Cetera illa Evangelica verba, sine quibus non potest Baptismus consecrari, tantum valent, ut per illa sic evacuentur quæcumque in prece vitiosa contra regulam fidei dicuntur, quemadmodum demonium Christi nomine excluditur*. Et infra: *Deus adest verbis Evangelicis suis, sine quibus Baptismus Christi consecrari non potest*. Quid clarius dicere potuit pro veritate Catholica?

Ex his ergo concludo per fidei verbum neque intelligi solum verbum rituale, neque solum doctrinale; sed Augustinum modò unum, modò alterum intelligere: explicat enim ibi Aug. locum illum Joannis 15. v. 3. *Iam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis* (nec enim ibi agit ex professo de Baptismo) & docet quomodò homines justificentur per verbum Christi seu fidei, & adfert exempla tam de verbo doctrinali, quàm rituali; & ostendit utrumque justificare, si credatur; doctrinale scilicet inchoativè, rituale verò etiam completivè, si tamen credatur mysterium fidei seu Trinitatis, quod in forma Baptismi explicitè continetur; agit quippe de adultis.

Per fidei ver-
bum Augu-
stinus modò
rituale, mo-
dò doctrina-
le intelligit.

In forma ergo ad verba Aug. supra objecta Respondeo, Doctorem Sanctum solum velle in adultis prærequiri fidem, ut per Baptismum cor eorum specialiter ablui possit: unde ibidem expressè docet infantes mundari per Baptismum, quàmvis nondum (ut inquit) *valentes corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem*. Quod est notandum contra Lutheranos, qui somniant infantes tunc uti ratione & credere.

Et licet mundationem infantum referre videatur in fidem Ecclesiæ; tamen id commodè intelligendum est, ut scilicet fides Ecclesiæ sit conditio sine qua Christus Baptismo tantam efficaciam non dedisset: siquidem pro Ecclesia sua (ea autem sine vera fide non potest esse ejus Ecclesia) Baptismum & alia Sacramenta Christus instituit; quàmvis etiam apud hæreticos & iniquè usurpantes validè conferantur, ut sæpius tradit Aug. contra Donatistas. Vide etiam Epistolam 23. ad Bonifacium, ubi ostendit neque requiri veram fidem ministri, neque suscipientis ad valorem Baptismi.

Tertiò objici potest D. Hieronymus, qui verba illa Apostoli ad Ephes. 5. *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vite*, intelligit de verbo doctrinæ. At ipse Hieron.

31.
Solutio ob-
jectionis ex
D. Hierony-
mo.
s. Hieron.

Hieron. fatetur se non explicare in sensu literali de Baptismo, sed tropologicè de mundatione, quæ fit in singulis hominibus per vocationem & prædicationem, quibus ad penitentiam excitantur & convertuntur.

Objiciunt hæretici quartò ex ratione: Magicum est verbis tribuere vim & efficaciam cauſandi aliquem effectum. Respondeo, quem non constat illa habere, nisi à diabolo per illa sive cum illis operante; alioquin & ipsi hæretici magi sunt, qui ad valorem Baptismi requirunt certam verborum formam, & omnes jurisconsulti, qui stipulationis, utique certæ verborum formæ, tribuunt effectum obligationis in foro exteriori. Porro constat ex Scriptura, Patribus, Traditione & Concilij, verba sacramentalia à Deo accepisse vim efficiendi gratiam, ut sectione sequenti luce clariùs ostendemus.

Impresentialium, quia sola verba non habent efficaciam, sed ita si accedant ad elementum (ut loquitur August. supra) dubium superest, an requiratur physica coexistentia materiæ & formæ, sive elementi & verbi; an verò sufficiat moralis? Solutio erit

CONCLUSIO III.

Ad valorem Sacramenti requiritur coexistentia materiæ & formæ, in Eucharistiâ physica, in reliquis sufficit moralis.

Quòd aliqua coexistentia materiæ & formæ sit necessaria, non obscure colligitur ex dicto D. Aug. supra conclusione præcedenti: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; verbum quippe *accedendi* aliquam conjunctionem importat; non est autem conjunctio, nisi sit coexistentia. Et sanè absque illa nequit intelligi qualiter unum aliquod compositum, etiam improprie dictum constituant, aut quomodo forma materiam determinet.

Ceterùm quia Sacramentum non est proprie dictum compositum, vel potius quia solum est compositum morale, hinc non requiritur proprie dicta unio inter partes, per consequens neque physica earum coexistentia, sed sufficit moralis, nisi forma signifi et materiam tanquam rem permanentem loco & tempore ministro presentem, quemadmodum verba Eucharistica,

quæ non significant actum aliquem successivum exercendum à Sacerdote, sed individuum determinatum entis physice presentis proferenti, practice quidem pro ultimo instanti prolationis, speculative verò juxta primævam vocum institutionem pro aliquo instanti prolationis copulæ, de quo plura in propria disputatione.

Porro in Sacramentis Penitentia & Matrimonij talem presentiam non requiri manifestum est; & eadem videtur ratio de alijs, præterquam quòd exigitur major propinquitas seu conjunctio in ijs, in quibus materia est actio ministri, quæ per verba formæ significatur ut presentis. Equidem prudentis iudicare est, an materia præcedens vel subsequens formam longo vel brevi intervallo, satis ab hac determinetur, sive an forma super materiam ut significatum cadere possit.

Enimverò non videtur Christus voluisse ministros suos in administratione Sacramentorum, quæ pro conditione hominum in materia facili & obvia instituit, quòd facilius per ipsa pervenire possint ad salutem, & quorum ministerium voluit esse visibile & perceptibile; non videtur (inquam) voluisse obligare ad rigorem mathematicum, qui nequit sub sensum aut prudentiam cadere. Afferamus itaque moralem propinquitatem, qualis intervenire solet inter actiones humanas, majorem vel minorem pro earum diversitate.

Hinc quia Penitentia est sententia judicialis, Matrimonium contractus humanus, ordo parium sufficiens ad constituendum unum actum extra sacramentalem, quod fieri potest eum magna temporis distantia; etiam sufficit pro unitate actus sacramentalis.

Contrarium hujus conclusionis qui tam attribuunt Scoto 4. dist. 6. q. 3. n. 4. ubi de coexistentia materiæ & formæ in Sacramento Baptismi sic ait: *Dico ergo quòd talis simultas requiritur, qualis requiritur in actibus humanis. Noluit enim Christus nos obligare ad tam subtilem simultatem, quam vix posset homo percipere vel servare. Iudicatur autem simultas inter factum hominis & verbum: quando incipit unum antequàm totaliter finiat aliud; & hoc indifferenter, sive istud prius finierit quam aliud, vel e converso: v. g. si quis dicat illam orationem, facias hoc, & fricat barbam, sive incipiat actum suum ante prolationem, sive e converso, dum tamen unum non finiatur completè ante inceptionem alterius, dicitur: ille simul dixit hoc, & fecit hoc. Ita dico quòd sive Sacerdos prius immergat unà mensuram, ubi moris terra est ter immergere, & postea*

32. Objectio ex ratione solvitur.

33. Aliqua coexistentia materiæ & formæ est necessaria. August.

Sufficit moralis;

Sed non ad Eucharistiâ.

34. Contrarium Conclusionis adscribitur Scoto;